

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

rovnost – aktivita upozorňuje na skutečnost, že každý člen společnosti (třídní kolektiv) má právo se zúčastnit voleb

POSTOJE

aktivita **podporuje respekt** k výsledkům voleb a názorům ostatních členů společnosti

občanská uvědomělost – je kriticky diskutována otázka delegování vůle jedince na politického reprezentanta (principy zastupitelské demokracie)

odpovědnost – aktivita podporuje vnímání, že volby mohou zásadním způsobem ovlivnit prostředí, ve kterém žijí já i další lidé

tolerance k nejednoznačnému – je podporován postoj, že každý má právo na prosazování svého názoru

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

empatie – aktivity podporují rozšiřování dovednosti vnímat potřeby ostatních jedinců a skupin

flexibilita a přizpůsobivost – podněcuje schopnost přijmout výsledky voleb a vůli většiny

jazykové a komunikační dovednosti – rozvíjí schopnost nekonfliktně řešit dilemata a sporné otázky

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

jazyku a komunikaci – témata aktivity a způsob lektorování žákům prakticky představují znaky kompromisní komunikace

je brán zřetel na pochopení významu stran, voliče, voleb apod. v demokratickém systému

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 4:

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se v rámci simulační hry dozvědí více o principech zastupitelské demokracie.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T4_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T4_H1 Zastupitelská demokracie – hlasovací lístky
  - **NÁVOD NA TISK:** vytisknout ve formátu A4, rozstříhnout podle označení, každý žák obdrží ½ (1 hlasovací lístek).
- Dokument SŠ_T4_H1 Zastupitelská demokracie – podpůrný text pro lektora
  - text slouží pouze pro potřeby lektora.
- Dokument SŠ_4 Pracovní list
  - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Barevné papíry (bílý, zelený, červený, modrý, hnědý, žlutý)
- Hlasovací urna či krabice

FÁZE 1: PŘÍMÁ DEMOKRACIE – REKAPITULACE PŘEDCHOZÍHO TÉMATU

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat předchozí hodinu.

METODA:

Diskuse

! TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **princip**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevovat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků, co si pamatují z minulé hodiny, co je nejvíc zaujalo a co jim přišlo zajímavé.
2. Lektor shrne, že tématem předchozí hodiny byly limity přímé demokracie prostřednictvím práce s modelovými příklady. Žáci mohou zkusit vyjmenovat výhody a nevýhody přímé demokracie.
3. Lektor žáky informuje, že nyní se zaměří na zastupitelskou demokracii.
4. Lektor rozdává žákům vytištěný dokument **SŠ_T4 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 4, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro následující dvě hodiny programu.

! TIP:

Lektor v této fázi nediskutuje se žáky, co je zastupitelská demokracie, jaké jsou její principy. Diskuse o tomto proběhne později.

5 M

30 MIN

10 MIN

FÁZE 2:

PRINCIPY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE: JAK VYMALOVAT TŘÍDU?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 30 minut

CÍL:

Simulovat rozhodovací proces v zastupitelské demokracii, zprostředkovat porozumění formálním procesům zastupitelské demokracie.

METODA:

Simulační hra

PRINCIP:

Žáci mají za úkol dohodnout se na nové barvě stěn a lavic ve třídě. Hra má žákům formou prožitku zprostředkovat smysl klíčových slov (volič, volby, strany, zastupitel, parlament, vyjednávání, veřejnost) v rozhodovacím procesu využívajícím principu zastupitelské demokracie.

POSTUP:

1. Lektor oznámí žákům, že si vyzkouší, jak funguje zastupitelská demokracie. Úkolem aktivity bude domluvit se, jakou barvou by si žáci chtěli vymalovat třídu a lavice. Pro určení barvy využijí postupů zastupitelské demokracie.
2. Lektor rozdá vytištěné hlasovací lístky, které jsou v dokumentu **SŠ_T4_H1 Zastupitelská demokracie – hlasovací lístky**. Požádá žáky, aby zakroužkovali z nabídky tu barvu, kterou by chtěli mít vymalovanou třídu. Zakroužkovat je možné pouze 1 barvu – pokud bude zakroužkováno více barev, je hlas neplatný.
3. Lektor obejde žáky s hlasovací urnou, spočítá hlasy a oznámí výsledky hlasování (voleb). Výsledky napíše na tabuli nebo flipchartový papír.

Stanovení počtu zastupitelů

dle hlasů pro danou barvu:

3–5 hlasů: 1 zastupitel;

6–8 hlasů: 2 zastupitelé;

9–11 hlasů: 3 zastupitelé;

12–14 hlasů: 4 zastupitelé;

15–17 hlasů: 5 zastupitelů atd.

4. Lektor oznámí, že nyní je potřeba, aby si voliči jednotlivých barev vybrali své zástupce.

Foto: archiv MKC Praha.

5 M

30 MIN

10 MIN

5. Lektor na podlahu rozloží 6 barev (reprezentujících možné barvy výmalby stěn třídy).
6. Žáci jsou vyzváni, ať se postaví na barvu, kterou volili.
7. Barva, která získala méně než 3 hlasy, vypadává ze hry (analogie k 5% prahu pro vstup do sněmovny). Žáci s touto barvou si sedají do lavic a stávají se prostou **veřejností (voliči)** s právem sledovat vývoj, ale bez možnosti do něj dále zasahovat.

Foto: archiv MKC Praha.

8. Žáci na zbývajících barvách jsou vyzváni, aby rychle vybrali ze svého středu **zastupitele/poslance**, kteří je budou reprezentovat ve vyjednávání a hlasování. Počet zastupitelů jednotlivých barev určí lektor dle tabulky (krok 3).
9. Žáci-zastupitelé si přinesou své židle dopředu k tabuli a posadí se. Takto se zformuje **zastupitelské těleso (parlament)**.
10. Žáci, kteří nebyli vybráni za zastupitele (tj. většina), si sedají do lavic a stávají se prostou **veřejností (voliči)** s právem sledovat vývoj, ale bez možnosti do něj dále zasahovat.

Foto: archiv MKC Praha.

11. Nyní je potřeba, aby si zastupitelé každé barvy ještě vybrali vlastní upřednostňovanou barvu lavic.
12. Každý zastupitel se označí vlastní barvou (barevný papír). Barevné papíry značí **politické strany** v parlamentu.
13. Poté jsou zastupitelé různých barev vyzváni, aby vedli jednání a pokusili se domluvit s některými z konkurentů např. tak, že výměnou za podporu své barvy na stěnu ustoupí od vlastní preferované barvy lavic a prosadí jejich barvu. Tato fáze představuje vyjednávání a její cíl je vytvořit **koalici s většinou hlasů**. Vyjednávání probíhá neveřejně, např. na chodbě, v rohu třídy atd.

Foto: archiv MKC Praha.

14. V určité chvíli lektor koaličního vyjednávání ukončí a vyhlásí **hlasování**. Zastupitelé se posadí na židle před třídou. Třída proces pozoruje, ale nemá právo do něj zasahovat.
15. Lektor vyzve zastupitele barvy s nejvyšším počtem hlasů, aby představil návrh k hlasování (tj. barvu stěn a barvu lavic).
16. Pokud získá prostou většinu hlasů zastupitelů, hra končí. Pokud prostou většinu nezíská, opakuje se koaliční vyjednávání i hlasovací proces. Nedospěje-li se k rozhodnutí v určeném limitu, zůstává zachován stávající stav (třída ani lavice se nevymalují).

TIP:

Žáci, kteří se nestali zastupiteli, jsou od tohoto okamžiku „veřejnost“, která nezasahuje do vyjednávacího procesu, ani ho nesleduje (zastupitelé vyjednávají stranou, v soukromí, neveřejně). Žáci-veřejnost či jen část z nich se mohou sami pokusit domluvit se na barvě lavic a výmalby. Jak k návrhu dojdou, ponechá lektor zcela na nich (jediná podmínka je nerušit). Svůj vlastní („občanský“) návrh pak mohou konfrontovat s řešením vyjednaným zastupiteli, případně jej v libovolné fázi přednést a navrhnout zastupitelům k odhlasování.

VÝHODA: žáci-veřejnost se nenudí, neruší.

NEVÝHODA: žáci-veřejnost tím ztrácejí kontakt s aktuálním děním – vyjednáváním zastupitelů, hůře se pak mohou naladit na hlasování.

TIP:

Ve třídě, kde byl program testován, žáci neprojevovali o možnost ovlivnit novou výmalbu třídy příliš velký zájem. Sami v reflexi hodiny uváděli, že jim příliš nezáleží na tom, jak bude třída vymalována, což ovlivnilo i průběh aktivity – rozhodování proběhlo rychle, hladce a bez konfliktů, protože žáci neusilovali o naplnění svých reálných zájmů, ale pouze realizovali předem připravenou aktivitu. Hladký průběh nemusí být samozřejmě na škodu, ale konflikty a složitá vyjednávání lépe vyjeví úskalí zastupitelské demokracie a umožní hlubší reflexi. Lektorům tedy doporučujeme zvážit, zda bude žáky problematika volby nové výmalby třídy zajímat natolik, aby aktivita mohla naplno rozvinout svůj potenciál. V opačném případě doporučujeme proces zastupitelské demokracie ukázat na jiném problému podle preferencí konkrétní třídy – např. výběr lokalit pro školní výlet, výběr aktivit pro sportovní den, výběr charitativní akce, které se třída zúčastní apod.

FÁZE 3: REFLEXE A SHRNUTÍ SIMULAČNÍ HRY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Reflektovat hru a uvědomit si specifika rozhodování v zastupitelské demokracii.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor se žáky diskutuje průběh a výsledek simulační hry. Klade dotazy následujícího typu:
  - Bylo těžké se domluvit? Jak jste se cítili při vyjednávání?
  - Jak jste se cítili vy, kteří jste neměli možnost do vyjednávání zasahovat?
  - Překvapilo vás něco?
2. Lektor se ptá i na obecné principy demokratického rozhodování. Klade například dotazy:
  - Jak jinak by se dalo rozhodnout o výmalbě třídy (např. by rozhodl učitel, případně by učitel pověřil žáka, aby rozhodl apod.)?
  - Bylo by takové rozhodnutí demokratické? Proč ANO/NE? A mohlo by takové rozhodnutí přinést lepší výsledek než demokratické rozhodování?

TIP:

Poslední otázku doporučujeme rozvést v duchu úvah italské politoložky Nadii Urbinati, která vysvětluje: „Demokracie není dobrem pro výsledky, které přináší, jelikož ty nejsou někdy lepší než výsledky, k nimž lze dojít v nedemokratických režimech. Hodnota demokracie spočívá v tom, že umožňuje občanům měnit jejich rozhodnutí a vůdce, aniž by bylo nutné zpochybňovat politický řád.“ (N. Urbinati: Znetvořená demokracie, Praha: Karolinum, 2018). Jinými slovy, demokratické rozhodnutí nemusí přinášet vždy lepší výsledky než např. rozhodnutí autokratické. Demokracie ani nezná dobré či špatné výsledky. Lze se bavit jen o tom, zda výsledky byly dosaženy demokratickou cestou a jsou revidovatelné (vždy mohou být změněny a nahrazeny).

3. Lektor se žáky srovnávají atmosféru po simulační hře s atmosférou po hře na referendum (téma 3, hodina 2, fáze 2). Žáků se například může zeptat:
  - Který způsob rozhodování se vám zdá lepší a proč?
4. Lektor shrne, že postupy využívané ve hře se objevují v rozhodovacím procesu zastupitelské demokracie. Prozradí, že příští hodinu budou žáci principy zastupitelské demokracie probírat hlouběji.

5 M

30 MIN

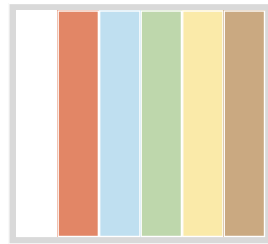
10 MIN

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE HLASOVACÍ LÍSTKY

HLASOVACÍ LÍSTEK

JAKOU BARVOU CHCETE MÍT VÝMALOVANOU TŘÍDU?

Bílá
Červená
Modrá
Zelená
Žlutá
Hnědá

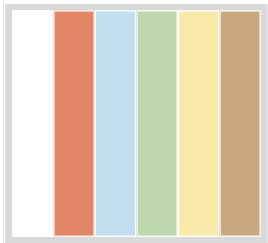
POKYN PRO ŽÁKY: Zakroužkujte jen 1 možnost.

Foto: <https://pxhere.com/>

HLASOVACÍ LÍSTEK

JAKOU BARVOU CHCETE MÍT VÝMALOVANOU TŘÍDU?

Bílá
Červená
Modrá
Zelená
Žlutá
Hnědá

POKYN PRO ŽÁKY: Zakroužkujte jen 1 možnost.

Foto: <https://pxhere.com/>

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE - PODPŮRNÝ TEXT PRO LEKTORA

Klasickým textem, který popisuje úvahy o demokracii a moci v počátcích moderní zastupitelské demokracie (období tzv. druhé demokratické transformace; 18./19. stol.), je kniha Johna Stuarta Milla (1806–1873) *Úvahy o vládě ústavní* (správně by měl být titul přeložen jako *Úvahy o vládě zastupitelské*). Mill se ve svých úvahách snaží dokázat, že ideálně nejlepší formou vlády je vláda zastupitelská.

Pokud se totiž podle něj podíváme na despotickou monarchii, i když bude moc v rukou vynikající osoby a bude se snažit o poctivé a rozumné provádění všech vládnoucích povinností, tak tento „dobrý despota“ nebude vševědoucí, nebude mít dostatek možností kontrolovat všechny kroky lidí, kteří mu budou pomáhat s vládou, a musel by být obklopený lidmi poctivými a schopnými, aby mohly být naplněny jeho dobré záměry. Náklady na energii v takovém typu „dobrého despotismu“ jsou příliš velké. Navíc takovýto systém podporuje pasivitu lidu, který pak nemusí jednat prospěšně v oblasti společných zájmů. Veřejnost v takové společnosti totiž bude bez politických vědomostí a společného zájmu. Mill k tomu uvádí jednu starou průpovídku: „... za despotismu je nanejvýš jeden vlastenec, despota sám.“ (J. S. Mill: *Úvahy o vládě ústavní*, Praha: Svoboda, 1992.)

Naopak je podle Milla potřeba dát prostor veřejnému mínění, tedy aby se sám lid mohl vyslovovat o národních záležitostech. Účast by měla být všude tak velká, jak jen to úroveň všeobecného rozvoje společnosti dovoluje. Reformátoři podle Milla však v jeho době stále naráží na překážky, jako je nevědomost, lhostejnost, nepoddajnost, zvrácenou svěhlavost lidu a úplatná spojení sobeckých soukromých zájmů.

Mill upozorňuje, že tam, kde drží moc jedna třída, obětuje jiné třídy ve prospěch svých zájmů. Pouze lidmi samými může být uskutečněno trvalé zlepšení jejich poměrů. Pokud je někdo vyloučen, nebude se chtít podílet na fungování státu. Pokud se bude lid účastnit v nějaké formě vlády budou zabezpečeny práva a zájmy každé osoby, protože lidé budou schopni a ochotni se za ně postavit. Vláda většiny tedy dává přednost aktivitě; vláda jednoho a menšiny pasivitě.

Zastupitelská demokracie je demokracie omezená a nepřímá. Je formou vlády založené na principu volby zastupitelů lidu v přímých volbách, čímž se liší od autokracie či přímé demokracie.

Omezená je v tom, že účast veřejnosti na vládnutí je jen občasná a krátkodobá – volíme pouze jednou za několik let.

Nepřímá je v tom, že veřejnost sama moc nevykonává (nevládne), ale pouze vybírá, tedy volí ty, kdo budou vládnout za ni a jejím jménem.

Tato forma vládnutí je demokratická pouze natolik, nakolik reprezentace (zvolení zastupitelé) vytváří spolehlivou a účinnou vazbu mezi vládnoucími (elitami – politiky) a ovládanými (širokou veřejností).

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

Podle politoložky Nadii Urbinati můžeme rozlišovat tři hlavní teorie reprezentace:

1. **Právní teorie** – reprezentace je nahlížena kontraktualisticky (smlouva o zastupování uzavřená mezi občany o zřízení vladařství); stát je tak vnímán čistě jako právní persona.
2. **Institucionální teorie** – zastupitelské instituce jsou mocí konstituovanou v ústavě, jež stanovuje pravidla vzájemné součinnosti moci zákonodárné, výkonné, soudní; ale původní je konstitutivní moc. Podle tohoto pojetí reprezentace musí být reprezentanti hluší k veřejnému mínění, aby dělali dobrá rozhodnutí a nenechali se při nich ovlivnit. Reprezentace tak je jakousi přítomností nepřítomného. Tento nepřítomný se stává přítomným především nebo pouze v rámci voleb. Jedná se o vertikální pojetí reprezentace, které se snaží legitimizovat hierarchický vztah vládnoucích a ovládaných.
3. **Politická teorie** – demokratický lid může být reprezentován a tedy přítomen také ve veřejném mínění prostřednictvím řeči a idejí, s jejichž pomocí ono pluralitní množství (lidu) formuluje veřejně své společné zájmy, názory a hodnoty. V těchto pojetích reprezentace se teorie vrací pro inspiraci do antického Řecka a athénské demokracie k horizontálnímu pojetí reprezentace. Ta se zakládá na rovnosti, kterou Řekové nazývají *iségoria*, tedy rovné právo oslovit veřejné shromáždění. K tomu ovšem platí také tzv. *isopséfios* polés, tedy právo volit, a *isonomia*, rovnost před zákonem. Podle tohoto pojetí je tedy demokracie jen formální a vyprázdňená, pokud v ní neplatí právo být veřejně slyšen.

Zdroj: Nadia Urbinati: *Znetvořená demokracie: Mínění, pravda a lid*. Praha: Karolinum, 2018.

SILNÉ STRÁNKY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE:

- tato forma demokracie je prakticky uskutečnitelná (přímé participace veřejnosti lze dosáhnout jen v malých společenstvích);
- zbavuje řadové občany břemene rozhodování a v politice tak umožňuje dělbu práce;
- umožňuje vložit vládnutí do rukou těch, kdo jsou vzdělanější a mají větší odborné znalosti a zkušenosti;
- udržuje stabilitu, jelikož řadové občany drží dál od politiky, a tak je vede k tomu, aby akceptovali kompromis.

SLABÉ STRÁNKY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE:

- volebním právem nedisponují všichni obyvatelé státu: vyloučení jsou mladí lidé do 18 let, různé skupiny cizinců (kterých v ČR žije přes půl milionu);
- značná část občanů nedůvěřuje v politický systém natolik, že nechodí volit k žádným volbám (volební účast v parlamentních volbách v roce 2017 byla 60,84 %);
- určité společenské skupiny, zejména sociálně marginalizovaní či národnostní menšiny, se voleb téměř neúčastní, neboť se z jejich prostředí nerekrutují zástupci, kteří by dokázali jejich zájmy reprezentovat. Absence reprezentace takových skupin způsobuje, že o opatřeních, která přímo ovlivňují jejich životy, rozhodují zastupitelé, kteří s nimi nemají nic společného, nerozumí jejich specifickým potřebám a zájmům.

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

Dnešní podoby demokracie, které jsou především zastupitelské, mají obecně tyto silné a slabé stránky:

SILNÉ STRÁNKY (ZASTUPITELSKÉ) DEMOKRACIE

- poskytuje rámec a prostředky pro nenásilné řešení konfliktů, protože její mechanismy, pokud je naplňována jejich podstata, nutí řešit konflikty v pluralitním prostředí pomocí hledání kompromisů;
- změna politického vedení není spojena se změnou politického systému; změna vedení je nenásilná a sesazené vedení se může znovu snažit o volební úspěch a návrat k moci;
- společenství v demokratickém státě je do jisté míry neustále nuceno se učit, sledovat politické dění nebo podněcováno k tomu se ho účastnit.

SLABÉ STRÁNKY (ZASTUPITELSKÉ) DEMOKRACIE

- demokratická politika by měla reprezentovat lid v jeho jednotě, jako celek, ale většinou se jedná pouze o ideál, protože realita dokazuje existenci stranictví, skupinovou reprezentaci, reprezentaci soukromých zájmů;
- sledování dlouhodobých cílů může být narušeno snahou o úspěch ve volbách. Z toho důvodu se hovoří o pobídkách pro krátkozrakou politiku v demokracii;
- existence demokracie v národním státu vede k tomu, že vláda pro lid je vláda v rámci národního státu. Nemusí tak docházet k dostatečné reflexi toho, že vzájemná závislost se postupem globalizace zvyšuje na celosvětové úrovni, a má tak vliv na fungování moderních demokracií a měla by se odrazit také v rámci demokratického rozhodovacího procesu národního státu. A to nejen v podobě ovlivňování politiky dominantními silami procesu globalizace, ale také vědomí si odpovědnosti plynoucí ze vzájemné závislosti (např. environmentální problémy, uprchlictví, ochrana lidských práv a svobod, rozvojová pomoc apod.).

SŠ_T4 PRACOVNÍ LIST

PRACOVNÍ LIST Č. 4: ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

Dnes jste si ve třídě se spolužáky vyzkoušeli zastupitelskou demokracii.
Jak se ti aktivita líbila?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Měl/a jsi možnost do vyjednávání zasahovat? Jak ses při vyjednávání cítil/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Měl/a jsi možnost prosadit svůj názor? Proč si myslíš, že ano/ne?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SŠ_T4 PRACOVNÍ LIST

2. HODINA

PRINCIPY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

Zastupitelská demokracie je nejrozšířenějším typem demokracie. Jedná se o „vládnutí se souhlasem ovládaných“ prostřednictvím voleného zastupitelského sboru (parlamentu či městského, krajského zastupitelstva).

Občané si ve volbách vybírají své zastupitele sdružené v politických stranách. Volby jsou soubojem politických stran o hlasy občanů. Různé politické strany prosazují zájmy různých skupin občanů (např. Strana zelených hájí ochranu přírody, sociální demokracie hájí zájmy dělníků).

Zastupitelská demokracie je *omezená a nepřímá*.

Omezená je v tom, že my – voliči – volíme jen občasně (v ČR jednou za 4 roky).

Nepřímá je v tom, že my – voliči – si nevládneme sami, ale pouze si vybíráme ty, kteří budou vládnout (rozhodovat) za nás.

VÝHODY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Zastupitelská demokracie je prakticky uskutečnitelná (přímé rozhodování je možné jen v malých společenstvích);
- občané nemusí každodenně rozhodovat o osudu státu či města (mohou v klidu pracovat a rozhodování ponechávají na těch, které si vyberou);
- je větší šance, že vládnout budou vzdělanější, zkušenější lidé či odborníci;
- udržuje stabilitu – běžní občané se drží dál od politiky;
- je založena na kompromisu – je nezbytné, aby se jednotlivé politické síly domlouvaly mezi sebou a vzájemně si ustupovaly.

NEVÝHODY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Ne každý má právo volit: vyloučení jsou mladí lidé do 18 let, různé skupiny cizinců (kterých v ČR žije přes půl milionu);
- mnoho občanů politice nevěří a k volbám nechodí (volební účast v parlamentních volbách v roce 2017 byla 60,84 %);
- sociálně slabí či málo vzdělané lidé chodí k volbám jen velmi málo;
- kvůli tomu o nich rozhodují jiní – zastupitelé, kteří s nimi nemají nic společného a kteří nerozumí tomu, co tito lidé potřebují;
- aby se v ČR politické strany dostaly do parlamentu či zastupitelstev, musí získat alespoň 5 % hlasů;
- hlasy pro strany, které této minimální hranice nedosáhnou, propadávají, a proto nemají přímý vliv na rozhodování.

Která informace o zastupitelské demokracii pro tebe byla nejvíce překvapivá?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kterou informaci o zastupitelské demokracii jsi naopak už dávno věděl/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....